

**ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Στις παρακάτω προτάσεις να βρείτε τα υποκείμενα και να δηλώσετε το λόγο που εννοούνται (όταν εννοούνται).

- Ο μεγαλόσωμος αμυντικός έκανε αντιαθλητικό παιχνίδι.
- Οι δίκαιοι είναι αξιοσέβαστοι.
- Σήμερα φαίνεται πως θα κάνει καλό καιρό.
- Το να φύγει χωρίς να χαιρετήσει ήταν αγένεια.
- Πρέπει να σέβονται οι κυβερνώντες τη λαϊκή βούληση.
- Αναμενόμενο ήταν να αποτύχεις.
- Κάποιοι βρέθηκαν μόνοι τους.
- Έχουν ξεπεραστεί όλες οι δυσκολίες.
- Πολλά προβλήματα έχουν οι νέοι.
- Απαγορεύεται να εισέλθετε στο κτίριο.

1

2) Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων με τις λέξεις που σας δίνονται, αφού τις βάλετε στην κατάλληλη μορφή (επίγνωση, έμμεσος, αμφιβάλλω, επιβάλλω, διχογνωμώ, ενήλικος, ξεκουφαίνω, ημιλιπόθυμος, άκακος, εξέλιξη).

- Σταμάτα να φωνάζεις γιατί με
- Προσπάθησα να του πω ότι έκανε λάθος.
- Τον βρήκα στο πάτωμα από το μεθύσι.
- Διατηρώ πολλές σχετικά με την αθωότητά του.
- Η επαγγελματική του οφείλεται κατά πολύ στην υψηλή του εκπαίδευση.
- Το παίζει σκληρός αλλά στην πραγματικότητα είναι
- Δεν μπορείς να τον σεβασμό σε κανέναν.
- Έχει πλήρη της κατάστασής του.
- Είναι πια και μπορεί να κάνει μόνος του τις επιλογές του.
- Είχαν έντονη σχετικά με αυτό το θέμα.

- 3) Να βρείτε τον τρόπο που αναπτύσσονται οι παρακάτω παράγραφοι (αιτιολόγηση, σύγκριση-αντίθεση, διαίρεση, παραδείγματα, ορισμός)
- Η γεωργική επανάσταση επέφερε μια βασική αλλαγή: ο δείκτης γεννητικότητας του ανθρώπου έφτασε και ξεπέρασε το δείκτη θνησιμότητας και ο αριθμός των ανθρώπων του πλανήτη άρχισε να αυξάνεται σταθερά. Η γεωργία έγινε η κυρίαρχη ανθρώπινη δραστηριότητα – ακόμη και σήμερα απασχολεί σχεδόν πενήντα τοις εκατό του παγκόσμιου εργατικού δυναμικού.
 - Όραμα στην πολιτική σημαίνει ένα μεγαλόπνοο και τολμηρό πολιτικό σχέδιο, από το οποίο προσδοκείται η λύση όλων των προβλημάτων και η αναμόρφωση της κοινωνίας. Ένα τέτοιο «μεγαλοφυές» και μεγαλόπνοο σχέδιο συγγενεύει σχεδόν με την έννοια της πολιτικής ουτοπίας. Πολιτική ουτοπία είναι κάθε θεωρητικό μοντέλο που πιστεύουμε ότι, αν εφαρμοστεί, θα οδηγήσει την κοινωνία σε μια σχεδόν ιδανική κατάσταση.
 - Οι μάζες διαφέρουν από τις ιστορικές ομάδες ριζικά καθώς δεν έχουν συγκροτημένη κοσμοθεωρία, μια κοσμοαντίληψη βάσει της οποίας να οργανώσουν τα άτομά τους σε προσωπικότητες, που να διαπερνά τη συμπεριφορά τους ένα βαθύ νόημα. Είναι κελύφη ανθρώπινα προσκολλημένα σε έναν τεράστιο μηχανισμό, που δεν τον κατανοούν και ούτε ενδιαφέρονται να τον κατανοήσουν αρκεί που τους ταΐζει.
 - Ο επαναστάτης διαφέρει σημαντικά από τον επαναστατημένο πολίτη. Ο επαναστάτης είναι ευαισθητοποιημένος αλλά και ενεργός πολίτης, με υψηλή πολιτική συνειδητότητα. Επιδυκνύει ενδιαφέρον και συμμετέχει έμπρακτα στην πολιτική ζωή της χώρας. Αντίθετα, ο επαναστατημένος πολίτης αντιδρά στις αρνητικές πτυχές της πολιτικής ζωής της χώρας του, με φραστικές κυρίως διαμαρτυρίες και μένει σε θεωρητικό επίπεδο.

*ΘΕΩΡΙΑ

- ❖ Το ρήμα ανάλογα με αυτό που θέλει να εκφράσει, έχει και μια συγκεκριμένη μορφή. Ένα κομμάτι της μορφής αυτής εξαρτάται από την **έγκλιση** στην οποία βρίσκεται το ρήμα.
- ❖ Οι εγκλίσεις της νέας ελληνικής γλώσσας είναι τρεις:
Η **οριστική**, που δηλώνει κάτι το *πραγματικό*.
Η **υποτακτική**, που δηλώνει κάτι *επιθυμητό, ενδεχόμενο* ή την *προτροπή*.
Η **προστακτική**, που δηλώνει *προσταγή, απαγόρευση* και *παρακλήση*.

✚ ΕΙΔΗ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

- **Παρατακτικά**: όταν τα συνδετικά μέρη του ουσιαστικού είναι όμοιας φύσεως και παρατάσσονται το ένα πίσω από το άλλο (π.χ νοτιοδυτικά, μαχαιροπίρουνο)
- **Προσδιοριστικά**: όταν το πρώτο συνδετικό μέρος προσδιορίζει το δεύτερο (π.χ τυρόπιτα, γλυκοπατάτα)
- **Κτητικά**: όταν το ουσιαστικό αποδίδεται με την φράση «αυτός/η/ο που έχει...» (π.χ σκληρόκαρδος, γαλανομάτης)
- **Αντικειμενικά**: όταν το πρώτο συνδετικό μέρος είναι ουσιαστικό και το δεύτερο ρήμα (π.χ βιβλιοπώλης, νεροχύτης)

* *ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Να αναγνωρίσετε την έγκλιση των υπογραμμισμένων ρημάτων και να δηλώσετε τη σημασία της.

- Νομίζω ότι πέρασα.
- Ας γινόταν να γυρίσω το χρόνο πίσω!
- Κλείσε την πόρτα πίσω σου.
- Να μιλάς πιο όμορφα σε παρακαλώ.
- Ας πάμε για καφέ σήμερα που έχει καλό καιρό!
- Γύρνα πίσω αμέσως!
- Βρέχει όλη μέρα σήμερα.
- Να είσαι προσεκτικός όταν οδηγείς.

2) Στις παρακάτω προτάσεις να δηλώσετε το χρόνο, τη χρονική βαθμίδα και το ποιόν ενέργειας των υπογραμμισμένων ρημάτων.

- Δε με είχαν αφήσει να πάω σε εκείνη τη συναυλία.
- Σε έπαιρναν πάντα μαζί τους στην έξοδο.
- Προτίμησες το παιχνίδι από το διάβασμα.
- Αύριο θα τρέξουμε στο Μαραθώνιο.
- Σου είχα ζητήσει μια χάρη αλλά ποτέ δεν μου την έκανες.
- Είναι σίγουρο ότι θα γίνετε σύμμαχοί μας.
- Μουμίλαγες απότομα όλη μέρα.
- Θα έχω φτάσει σε καμιά ώρα το πολύ.

3) Να αναγνωρίσετε σε ποια κατηγορία ανήκουν τα παρακάτω σύνθετα ουσιαστικά.

- Κρεοπώλης:
- Κοτόπιτα:
- Νεροχύτης:
- Πρασινομάτα:
- Εινόμαυρο:
- Βορειοδυτικά:
- Σγουρομάλλης:
- Γλυκοπατάτα:

- 4) Να γράψετε ουσιαστικά και επίθετα, απλά ή σύνθετα που παράγονται από αυτά.

ΡΗΜΑΤΑ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ
αναλώνω		
τρέφω		
φαίνομαι		
εκλέγω		
αποβάλλω		
ανατρέπω		
κινούμαι		
θέτω		
εμμένω		
απαιτώ		
διαβάζω		
γράφω		

***ΘΕΩΡΙΑ**

- ❖ Τα ρήματα εκτός από δύο φωνές, χαρακτηρίζονται και από τέσσερις διαθέσεις. Την **ενεργητική** διάθεση (όταν το υποκείμενο ενεργεί), τη **μέση** διάθεση (όταν το υποκείμενο ενεργεί και η ενέργεια επιστρέφει σε εκείνο), την **παθητική** διάθεση (όταν το υποκείμενο παθαίνει κάτι από κάποιον/κάτι άλλο) και την **ουδέτερη** διάθεση (όταν το υποκείμενο βρίσκεται σε μία κατάσταση).

**ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Στις παρακάτω προτάσεις, να βρείτε τη φωνή και τη διάθεση των υπογραμμισμένων ρημάτων.

- Ολόκληρη η ομάδα επωφελείται από την προπόνηση.
- Πάνω στο τραπέζι υπάρχει ένα παλιό βιβλίο.
- Καθημερινά κλαίγεται για τις συνθήκες εργασίας.
- Ένα μικρό αποτύπωμα αποκάλυψε τον ένοχο.
- Η Ελένη γυμνάζεται ανελλιπώς στο γυμναστήριο.
- Ένα εύστοχο σουτ έγινε από τον ποδοσφαιριστή.
- Η Στέλλα έραψε το νυφικό της σε γνωστό οίκο μόδας.
- Έστεκε σιωπηλός σε μια γωνιά.

2) Να μετατρέψετε την ενεργητική σε παθητική σύνταξη και το αντίστροφο.

- Δέκα σπίτια γκρεμίστηκαν από το σεισμό.
- Η επιτροπή έκρινε τους υποψήφιους οδηγούς.
- Τα δέντρα καταστράφηκαν από την παγωνιά.
- Κανένας δεν τον διέψευσε.
- Μάταια πίστευε ότι το κόμμα θα τον υποστήριζε.
- Κρίθηκε ένοχος από τα δικαστήρια και καταδικάστηκε σε ισόβια.

*ΘΕΩΡΙΑ

 Βαθμοί επιθέτων και επιρρημάτων

- Θετικός βαθμός: π.χ Ο Κώστας είναι έξυπνος
- Συγκριτικός βαθμός: π.χ Ο Κώστας είναι πιο έξυπνος/εξυπνότερος
- Υπερθετικός βαθμός: π.χ Ο Κώστας είναι ο πιο έξυπνος
(σχετικό υπερθετικό)
π.χ Ο Κώστας είναι πολύ έξυπνος
(απόλυτο υπερθετικό)

- ❖ Τα επίθετα σχηματίζουν παραθετικά **μονολεκτικά** (όμορφος, ομορφότερος), ή **περιφραστικά** (όμορφος, πιο όμορφος, ο πιο όμορφος/πολύ όμορφος).
- ❖ Οι μετοχές σχηματίζουν παραθετικά μόνο περιφραστικά (χαρούμενος, πιο χαρούμενος)
- ❖ Δεν σχηματίζουν παραθετικά τα επίθετα που δηλώνουν συγγένεια, καταγωγή, τόπο, ύλη και χρόνο.

****ΑΣΚΗΣΕΙΣ**

1) Να συμπληρώσετε τον πίνακα με τα παραθετικά των επιθέτων και επιρρημάτων.

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΣΧΕΤΙΚΟ ΥΠΕΡΘ.	ΑΠΟΛΥΤΟ ΥΠΕΡΘ.
λίγος			
έξυπνος			
επιμελής (θηλ.)			
μπρούτζινο			
μεγάλη			
ζωντανός			
θλιμμένο			
ανεπαρκής			
πλατύς			

*ΘΕΩΡΙΑ

- ❖ Τα επιρρήματα χρησιμεύουν στο να εκφράζουμε **τόπο, χρόνο, τρόπο, πιθανότητα κλπ.**
- ❖ Ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί μπορούν να λειτουργήσουν τα εξής:
 - 1) προθετικά σύνολα (π.χ στην ώρα σου)
 - 2) πλάγιες πτώσεις (π.χ κάθε πρωί)
 - 3) δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις (π.χ Άργησα διότι είχε κίνηση)
 - 4) επιρρηματικές μετοχές (π.χ Ήρθε τρέχοντας)
- ❖ Οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί μπορεί να εκφράζουν και: **αιτία, σκοπό, αποτέλεσμα, εναντίωση, προϋπόθεση κλπ.**

**ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- 1) Να εντοπίσετε σε κάθε πρόταση τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς και να δηλώσετε τη σημασία τους.

- Δεν σου μίλησα διότι φαινόσουν εκνευρισμένος.
- Μπήκε μέσα γελώντας.
- Κάθε βράδυ τρώμε στο μπαλκόνι.
- Μου περιέγραψε λεπτομερώς τι συνέβη.
- Ας συναντηθούμε το απόγευμα.
- Τον είδα όταν πέρναγε απέναντι.
- Δεν είναι καλό να τρως τόσο βιαστικά.
- Κάθε πρωί πάω σχολείο νυσταγμένος.

2) Στο κείμενο που ακολουθεί:

- Να δώσετε ένα τίτλο.
- Να κάνετε περίληψη ως 100 λ.
- Να βρείτε τα δομικά στοιχεία και τον τρόπο ανάπτυξης της 2^{ης} παραγράφου.
- Σε τι συμβάλλουν το ερωτηματικό και το θαυμαστικό των προτάσεων που είναι μαυρισμένες? Ποια η λειτουργία των σημείων αυτών στίξεως στο γραπτό λόγο?
- Ποιο πρόσωπο κυριαρχεί στο κείμενο? Γιατί?
- Εντοπίστε στο κείμενο συνδετικές λέξεις και φράσεις και δηλώστε τη σημασία τους.
- Στην 4^η παράγραφο να εντοπίσετε τις αντωνυμίες και να δηλώσετε το είδος τους.

Παρόλο που ποτέ δεν λέω στα παιδιά ότι η ποίηση είναι σημαντική, το πιστεύω αυτό πολύ, και θα σας πω γιατί. Η καλή ποίηση πάντα σε κάνει να νιώσεις κάτι: ένα καλό ποίημα μπορεί να σε κάνει να νιώσεις πεταλούδες στο στομάχι σου ή να σε κάνει να κλάψεις ή να γελάσεις, ή ακόμη να νιώσεις καλύτερα αν είσαι λυπημένος. Μερικές φορές ένα καλό ποίημα μπορεί να έχει κάτι που να αναγνωρίζεις το εαυτό σου σ' αυτό και να σε κάνει να πεις **“Ει! έτσι είναι και η ζωή μου!”**

9

Η ποίηση έχει δύναμη. Όλοι θυμόμαστε κάποιους στίχους ποιημάτων. Ο λόγος που τους θυμόμαστε είναι γιατί έχουν μέτρο, ρίμες και άλλα εργαλεία από την τσάντα με τα μαγικά που έχουν τα ποιήματα. Οι ρήτορες στην αρχαία Ελλάδα δεν ήθελαν να σου πουν κάτι, ήθελαν να θυμάσαι αυτό που θα σου πουν. Δεν ήθελαν απλά να σε πείσουν αλλά τα λόγια τους να εντυπωθούν στο μυαλό σου. Κατέληξαν λοιπόν ότι η ποίηση είναι πιο πειστική από την πρόζα. Οι άνθρωποι θυμόνταν τους στίχους των ποιητικών έργων που έβλεπαν, καλύτερα από λέξεις ειπωμένες με διαφορετικό τρόπο. Γι' αυτό και έγραφαν τους λόγους τους χρησιμοποιώντας τα εργαλεία της ποίησης. Σκεφτείτε λοιπόν αν τα παιδιά σας γίνονταν σφουγγάρια ποίησης. **Τί θα έμνε στο μυαλό τους;** Νέο λεξιλόγιο. Νέες ιδέες. **Και ποιο θα ήταν το αποτέλεσμα;** Μεγαλύτερη φαντασία. Περισσότερη διασκέδαση με το διάβασμα. Πιθανόν δια βίου εξάρτηση από τα βιβλία. **Πιθανόν και επιθυμία για συγγραφή!**

Είναι βέβαιο πως η ποίηση είναι προσωπική υπόθεση: ένα ποίημα μπορεί να πει πράγματα που δεν θα μπορούσαν να ειπωθούν με κανέναν άλλο τρόπο. Το να γράφει κανείς ποίηση μπορεί να λειτουργήσει ως κάθαρση. Μπορεί να βγάλει προς τα έξω σφραγισμένα συναισθήματα. Με την ποίηση μπορείς να εκφράσεις την αγάπη σου, την απέχθειά σου, την άγρια φαντασία σου κ άλλα συναισθήματα που υπάρχουν μέσα σου.

Ακόμη, η ποίηση είναι κάτι που μπορείς να το μοιραστείς, υπάρχει για να το μοιράζεσαι. Άλλο είναι να διαβάζεις μόνος σου ένα ποίημα, κι άλλο είναι να ακούς τον πατέρα σου να σου το διαβάζει. Αν και το να μοιράζεσαι την ποίηση δεν σημαίνει ούτε να τη διαβάζεις φωναχτά μαζί με κάποιον. Να μοιράζεσαι την ποίηση θα πει να δίνεις ένα ποίημα στην κόρη σου στην αποφοίτησή της. Ή να γράψεις ένα ανόητο ερωτικό ποίημα στη σύζυγό σου, να το κολλήσεις στο ψυγείο, και να την κάνεις να σε ερωτευτεί από την αρχή. Ένα ποίημα που έγραψες είναι το καλύτερο δώρο για έναν φίλο, πάνω από ό,τι μπορεί να αγοραστεί με χρήματα.

Τέλος, η ποίηση μπορεί να ωθήσει τα παιδιά στο διάβασμα ακόμη και στη συγγραφή: Τα παιδιά δεν διαβάζουν ποίηση μόνο μια φορά. Θα διαβάσουν το βιβλίο τους ξανά και ξανά, αμέτρητες φορές. Έτσι, βλέπουν λιγότερη τηλεόραση και παίζουν λιγότερα βιντεοπαιχνίδια. Βάλτε την ποίηση στα χέρια των παιδιών σας και θα δημιουργήσετε τους καλύτερους εφ' όρου ζωής αναγνώστες.

